

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 240

**İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve
Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî
Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun
Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2990) ve
Dışişleri Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2990 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Genel Gerekçesi.....4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi5

• Dışişleri Komisyonu Raporu.....6

• Muhalefet Şerhi.....11

• Teklif Metni.....13

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin13

• Anlaşma Metni.....14

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 1595203 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması”nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2990)	
ESAS	Dışışleri Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

27 Temmuz 2023 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması” ile egemenlik, eşitlik, karşılıklı saygı temelinde ve ulusal mevzuat ile uluslararası kurallara uygun olarak ikili askeri ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulması, Taraflar arasında askeri iş birliği sağlanması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Söz konusu Anlaşma ile askeri eğitim ve öğretim; tatbikat/eğitlimlere veya ortak tatbikatlara katılım sağlanması; savunma sanayi; askeri iş birliği ve temas ziyaretleri; askeri istihbarat değişimi; lojistik iş birliği; askeri tıp ve sağlık hizmetleri; muhabere, elektronik, bilgi sistemleri ve siber savunma; barışı koruma, insani yardım gibi savaş haricindeki harekâtlar; askeri hukuk sistemleri konusunda tecrübe mübadelesi; haritacılık ve hidrografi; mesleki gelişim amaçlı personel değişimi; askeri bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarında bilgi ve tecrübe paylaşımı; mayın ve el yapımı patlayıcılarla mücadele alanında eğitim, bilgi ve tecrübe değişimi ile Anlaşmada belirtilen diğer konularda iki ülkenin silahlı kuvvetleri arasında iş birliğinin geliştirilmesi öngörülmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-286998

07 Mart 2025

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27 Temmuz 2023 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabwe Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

08/12/2025

Esas No: 2/2990

Karar No: 173

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2990 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 04/12/2025 tarihinde yaptığı 19’uncu toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 07/03/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması, 11/03/2025 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan KURTULMUŞ imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/2990 esas numaralı Kanun Teklifi, 11/03/2025 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci Yasama Dönemi 04/12/2025 tarihli 19’uncu toplantısında Dışişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, Türkiye Cumhuriyeti ile Zimbabve Cumhuriyeti arasında ikili askerî ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulmasını, askerî iş birliği sağlanmasını ve geliştirilmesini öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklif’in tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayşe Berris EKİNCİ tarafından;

Ülkemiz ile Zimbabve arasındaki ilişkilerin yapıcı bir gündem çerçevesinde devam ettiği,

Harare Büyükelçiliğimizin 2011 yılında açılması sonrasında ilişkilerimizin ivme kazandığı ve az sayıda yurt dışı temsilciliği bulunan Zimbabve’nin de 2019 yılında Ankara’da Büyükelçilik açtığı,

Dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt ÇAVUŞOĞLU’nun 10-11 Ocak 2023 tarihlerinde Harare’ye gerçekleştirdiği ziyaretin ilişkilerimizde önemli bir aşamayı teşkil ettiği ve dönemin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Mustafa ŞENTOP’un davetlisi olarak 2021 yılında beraberinde Parlamentolararası Dostluk Grubu üyeleriyle birlikte ülkemizi ziyaret eden Zimbabve Meclis Başkanı MUDENDA’nın temaslarının da son derece başarılı sonuçlandığı,

Zimbabve ile ikili ticaretimizde de olumlu ve görece dengeli bir gidişat olduğu,

Altyapı, tarım, tekstil, yenilenebilir enerji ve madencilğin Zimbabve ile ikili ilişkilerimizde gelecek vadeden alanlar olarak öne çıktığı,

Zimbabve ile olumlu bir atmosferde devam eden ilişkilerimizin ahdî zeminin güçlendirilmesine de önem verildiği,

Görüşülmekte olan Askerî Çerçeve Anlaşmasının, İstanbul’da düzenlenen 16’ncı IDEF marjında Millî Savunma Bakanı Sayın Yaşar GÜLER ile Zimbabve Savunma ve Savaş Gazileri Bakanı arasında 27 Temmuz 2023 tarihinde imzalandığı,

Ülkemiz ve Zimbabve arasındaki askerî ilişkilerin ahdî zeminini teşkil edecek olan bu Anlaşma’nın, askerî eğitim ve öğretim, savunma sanayisi, tatbikat, askerî tıp ile sağlık hizmetleri, askerî temas ve ziyaretler, haritacılık ve hidrografi, askerî hukuk sistemleri konusunda bilgi değişimi gibi konuları kapsadığı,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5321>

Ayrıca, mesleki gelişim amaçlı personel değişimi, misafir personel ve birlik değişimi, doğal afet yardım harekâtı, insani yardım, askerî tarih ve arşivi, yayın ve müzeciliğin Anlaşma'nın içerdiği iş birliği alanları arasında yer aldığı,

Zimbabve tarafının Anlaşma'nın onay sürecini henüz tamamlamadığı, ifade edilmiştir.

Komisyon Başkan ve üyeleri tarafından:

İki ülke arasındaki savunma ticareti hacmi, Zimbabve'nin Türkiye'den savunma sanayisine ilişkin satın alımların var olup olmadığı ve bunların kaç tanesinin özel firmalar olduğu; özellikle ülkemizin Afrika açılımı çerçevesinde Afrika kıtasında büyükelçilik sayısında ciddi bir artış görüldüğü, Harare Büyükelçiliğinin 2011 senesinde açıldığı ve o zamanki ticari hacmimizin bir sene sonra 16 milyon dolar, şimdi 30 milyon dolar düzeyinde olduğu; diğer yandan sadece Çin'in Zimbabve'ye 1,5 milyar dolarlık ihracat yaptığı, görüşülmekte olan savunma anlaşmasının ikili ilişkilerimize bir ivme kazandıracığı, diğer yandan sahip olduğumuz potansiyelin oldukça fazla olduğu ülkelerde yaşanan tıkanıklığın sebeplerinin neler olduğu; 1,5 milyar dolarlık bir ihracat yapan Çin karşısında Afrika kıtasında bu hacmin çok düşük olduğu, on dört yıl içerisinde de çok yavaş ilerlediği ve bu sorunları aşmak için neler yapılabileceği, Çin'in başardığı ancak ülkemizin henüz yapamadığının ne olduğu, Afrika Kıtası'na 37 milyar doları aşkın ihracatımızın var olduğu ve hedefimizin 50 milyar dolar olduğu, bu hedefe ulaşmak için Zimbabve'nin bunun içerisindeki yerinin ne olduğu, finansmanın dışında geliştirdiğimiz şeylerle alakalı bir eylem planının var olup olmadığı, yol haritasının ne olduğu, çifte vergilendirme ve benzeri konularla alakalı neler yapıldığı ve bu konularda anlaşma yapılıp yapılmadığı ve yapılmadıysa ne zaman yapılacağı; Afrika kıtasıyla ilgili eylem planında düzeltici eylemlere gidilip gidilmediği ve bunların neler olduğuna ilişkin tevcih edilen farklı sorular, Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayşe Berris EKİNCİ tarafından cevaplandırılmış ve bu kapsamda;

Bu Anlaşma'nın, özellikle savunma sanayisi alanındaki iş birliğinin geliştirilmesini öngördüğü ve bu aşamada çok ciddi bir iş birliğinin söz konusu olmadığı,

Askerî Çerçeve Anlaşması'nın iki ülke Millî Savunma Bakanlıkları arasında başlatılması muhtemel iş birliği projelerinin yasal dayanağı olmasının beklendiği ve Afrika Ortaklık Politikamız çerçevesinde de kıtadaki etki alanımızın genişlemesine katkıda bulunacağını değerlendirildiği,

Öte yandan, Zimbabve ulusal ordusundan ve Zimbabve hava kuvvetlerinden oluşan Zimbabve savunma kuvvetlerinin iç güvenlik, sınır koruması ve rejim istikrarı etrafında yapılandırılmış olup bölgesel barışı korumada kayda değer bir role sahip olduğu,

Çin'in Afrika'ya yönelik farklı bir yaklaşımının mevcut olduğu, bu doğrultuda daha ziyade oradaki kaynakları çıkarma, kendi ülkesine götürme ve orada kullanma yönünde bir anlayışa sahip olduğu ve bu yaklaşımın ülkemizden farklılık arz ettiği,

Ülkemizin Afrika ülkeleriyle ilişkilerinin bir “kazan-kazan” temeli üzerinde bir iş birliği teşkil etmeye dönük olduğu ancak bunun her zaman çok kolay olmadığı ve bazı ülkeler nezdinde süreçlerin çok yavaş işlediği,

Türk Hava Yolları'nın (THY) gittiği ülkelerde girişimcilerimizin bir nebze daha rahat olduğu ve ilgili ülkelere kolaylıkla gidebildikleri ancak THY'nin bu ülkeye seferlerinin bulunmamasının negatif bir etki yarattığının görüldüğü,

Askerî alanda olduğu gibi diğer ticari ve ekonomik alanda değişik anlaşmaların hayata geçirilmesinin iş insanlarımıza ilave bir rahatlık sağladığı,

Bir diğerk önemli hususun burada geliştirilecek iş birliğinde ve projelerde finansman konusu olduğu, bu konunun bizim açımızdan da ana sınamayı teşkil ettiğı ve bunun için de birtakım üçüncü ülkelerle (Norveç, Japonya, ABD gibi) Afrika Kutası 'nda çıkarlarımız uyuştuğı takdirde bir iş birliği alanı yaratmaya yönelik çalışmalar yapıldığı,

Zimbabve özelinde bir önemli diğerk hususun bahse konu ülkenin maden zenginliği olduğı ve bu konuda Enerji ve Ticaret Bakanlıklarımızın çalışmalar yürüttüğü,

Afrika'ya yönelik nadir toprak elementlerine ilişkin olarak genel bir çalışma yapıldığı ve Zimbabve'de aralarında altın, lityum, elmas, platin, nikel, krom ve zümrütün de yer aldığı yaklaşık 60 farklı maden bulunduğı ve mineral rezervi ve nadir toprak elementinin var olduğı,

Zimbabve'nin Çin'den sonra en büyük nadir toprak minerali rezervine sahip bir ülke olduğı ve lityum rezervinde dünyada beşinci, platin rezervinde ikinci sırada yer aldığı ve döviz gelirininde yüzde 60'ını maden ihracatından elde edildiğı,

Afrika'ya yönelik bir eylem planımızın mevcut olduğı fakat gelişen yıllar itibarıyla bu eylem planının tekrardan geliştirilmesi yönünde çalışmalar yürütüldüğü ve bu çerçevede de özellikle Afrika Kutası 'ndaki madenler ve limanlar açısından kritik bölgelere yapılabilecek yatırımlar bağlamında da Sayın Cumhurbaşkanımıza da önümüzdeki dönemde bu hedefler bağlamında bir arzda bulunulmasının planlandığı,

Görüşülmekte olan Anlaşma'nın imzalanmasının ve ayrıca savunma sanayiinin de bu bölgelerde geliştirilmesinin ekonomik ilişkilerimize ve ticari rakamlara da olumlu yansıyacağı,

Büyük Afrika ülkeleri hariç tutulmak üzere, bazı Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizi geliştirirken daha sabırlı olunması ve iş birliğini geliştirmeye yönelik adımların atılması gerektiğı,

İlgili iş konseylerinin geliştirilmesi, iş insanlarımızın bölgeyi ziyaretlerinin sağlanması, oradan iş insanlarının ve ilgili çalışma sektörlerinin getirilmesi önemli olacağı,

Afrika ülkeleri ile ilgili Türkiye açısından en önemli sınamalardan birinin finansman olduğı, ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine ilişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif'in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif'in 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklif'in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya BAKBAK, İstanbul Milletvekili Seda GÖREN, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan BAYKOÇ, İstanbul Milletvekili Oğuz ÜÇÜNCÜ, İstanbul Milletvekili Derya AYAYDIN, Konya Milletvekili Ziya ALTUNYALDIZ, İstanbul Milletvekili Sena Nur ÇELİK KANAT, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan NAZIRLI, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan

Fuat Oktay

Ankara

Sözcü

Ceyda Bölünmez Çankırı

İzmir

Kâtip

Derya Bakbak

Gaziantep

(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye <i>Ahmet Fethan Baykoç</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ceylan Akça Cüpolo</i> Diyarbakır (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i> Elâzığ (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Kamil Aydın</i> Erzurum	Üye <i>Utku Çakırözer</i> Eskişehir	Üye <i>Derya Ayaydın</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Sena Nur Çelik Kanat</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Yunus Emre</i> İstanbul	Üye <i>Seda Gören</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Hasan Karal</i> İstanbul	Üye <i>Namık Tan</i> İstanbul	Üye <i>Oğuz Üçüncü</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Ziya Altunyaldız</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Metin Ergun</i> Muğla	

MUHALEFET ŞERHİ

Zimbabve'nin içinde bulunduğu derin siyasal ve toplumsal kırılganlık, ağır ekonomik kriz ve sistematik hak ihlalleri dikkate alındığında, bu tür bir askerî çerçeve anlaşmasının onaylanması, doğrudan bu kırılgan bağlamanın askerî araçlarla yönetilmesine verilmiş bir onay niteliği taşımaktadır. Zimbabve'de siyasal alan, bağımsızlıktan bu yana büyük ölçüde tek parti egemenliği altında şekillenmiş; ZANU-PF, gerek seçim süreçlerinde gerekse seçim dışı mekanizmalarla muhalefet ve sivil topluma karşı sistemli baskı uygulayan bir iktidar bloğu hâline gelmiştir. 2017'deki askerî müdahale eşliğinde yaşanan iktidar değişikliği, toplumsal beklentilerin aksine demokratikleşmeyi derinleştirmemiş, güvenlik bürokrasisine dayalı yönetim anlayışı yeniden tahkim edilmiştir. 2023 genel seçimleri, bölgesel ve uluslararası gözlemciler tarafından serbest ve adil olmaktan uzak, baskı ve ihlallerle gölgelenmiş bir süreç olarak kayda geçmiştir. Seçim sonrasında muhalefet temsilcilerine, sendikacılara, gazetecilere ve hak savunucularına dönük kaçırma, işkence, keyfi gözaltı ve tehdit vakalarının artması, ülkenin siyasal istikrarsızlığının merkezinde bizzat güvenlik aygıtının yer aldığını açıkça göstermektedir.

Bu tabloya, Zimbabve güvenlik güçlerinin son yıllardaki ağır ihlal sicili eşlik etmektedir. Yakıt zammı protestoları, seçim öncesi ve sonrası gösteriler ve hükümet karşıtı yürüyüşlerde, gerçek mermi kullanımı, yargısız infaz, işkence, cinsel şiddet ve yaygın kötü muamelenin belgelendiği raporlar mevcuttur. İfade, örgütlenme ve barışçıl toplanma özgürlüğü, sistematik biçimde kısıtlanmakta; özellikle kritik siyasi tarihler (seçimler, bölgesel zirveler vb.) öncesinde muhaliflere yönelik dalga dalga gözaltı ve baskı operasyonları gerçekleştirilmektedir. Böylesi bir bağlamda askerî kurumları güçlendiren, donanımını ve kapasitesini artıran her adım, muhalefete, sendikalara, halk hareketlerine yönelen baskı mekanizmalarının da güçlendirilmesi riskini barındırmaktadır. Ekonomik ve toplumsal kırılganlık ise, siyasal istikrarsızlığı derinleştiren bir diğer temel eksen olarak öne çıkmaktadır. Zimbabve, 2024 yılında kuraklığın etkisiyle ciddi bir daralma yaşamış, büyüme neredeyse durmuş, yoksulluk oranı uluslararası yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfus bakımından çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. Milyonlarca insanın gıda güvencesi olmadığı, kırsal kesimde kuraklığın, kentlerde ise enflasyon ve işsizliğin ağır bir hayatta kalma mücadelesine yol açtığı bir ülkede, kaynakların silahlanma ve güvenlik aygıtının güçlendirilmesi için kullanılması, toplumsal barışı ve istikrarı

güçlendirmek yerine daha da kırılgan hâle getirme potansiyeline sahiptir. Siyasal istikrarsızlığın ve derin eşitsizliklerin hüküm sürdüğü bir bağlamda askerî kapasitenin artırılması, çoğu zaman güvenliğin toplum için değil iktidar için yeniden tanımlanması ile sonuçlanmaktadır.

Türkiye ile Zimbabwe arasında 2023 yılında IDEF savunma sanayii fuarı sırasında imzalanan Askerî Çerçeve Anlaşması, bu genel arka plan içinde değerlendirilmelidir. Anlaşmanın dili “karşılıklı yarar”, “işbirliği” ve “kapasite geliştirme” gibi kavramlara atf yapıyor olsa da, askerî eğitimden savunma sanayiine, teknoloji transferinden müşterek tatbikatlara uzanan geniş bir işbirliği alanının önünü açmaktadır. Bu tür çerçeve anlaşmaların, Afrika kıtasındaki diğer örneklerinde de görüldüğü üzere, fiilen silah tedarikini, güvenlik güçlerinin eğitilmesini ve otoriter rejimlerin baskı aygıtlarının uluslararası düzeyde yeniden yapılandırılmasını kolaylaştırdığı bilinmektedir. Zimbabwe yönetiminin yaptırımlar ve uluslararası izolasyon karşısında savunma alanında yeni ortaklar araması, bu anlaşmayı daha da siyasallaştıran bir unsurdur. Siyasal alanın daraldığı, muhalefetin hedef alındığı, yoksulluğun derinleştiği, toplumsal çatlakların keskinleştiği bir ülkede ihtiyaç duyulan şey yeni silahlar, yeni askerî teknolojiler ve yeni güvenlik ittifakları değildir. İhtiyaç duyulan, toplumsal adaletin, demokratik katılımın, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün güvence altına alınması; kaynakların silaha değil eğitime, sağlığa, gıdaya, iklim krizine uyuma ve kadınların, gençlerin yaşam koşullarını iyileştirmeye yöneltilmesidir. Askerî işbirliği anlaşmaları, bu yöndeki dönüşümü teşvik etmek yerine, krizi yöneten güvenlikçi zihniyeti besleyen bir işlev görebilir.

Bu çerçevede, söz konusu Askerî Çerçeve Anlaşması’nın onaylanması, Zimbabwe’de var olan kırılgan siyasal dengeleri daha da askerileştirme, güvenlik aygıtını güçlendirerek demokratik alanı daraltma ve toplumsal taleplerin silah ve zor aygıtı üzerinden bastırılmasına dolaylı bir destek anlamı taşıma riski barındırmaktadır. Siyasal istikrarsızlık, ne içeride zor aygıtını tahkim ederek ne de dışarıdan sağlanan askerî desteklerle çözülebilir; kalıcı istikrar ancak hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi, toplumsal taleplerin siyasal kanallara açılması ve adaletin tesis edilmesi ile mümkündür. Tüm bu nedenlerle DEM Parti olarak söz konusu anlaşmaya şerh düşüyoruz.

Ceylan Akça Cüpolo
Diyarbakır

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ İLE
ZİMBABVE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
ARASINDA ASKERÎ ÇERÇEVE ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 27 Temmuz 2023 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

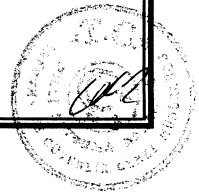
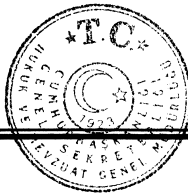
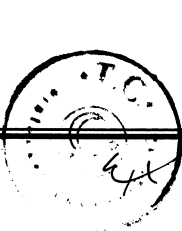
**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ İLE
ZİMBABVE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
ARASINDA ASKERÎ ÇERÇEVE ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
İLE
ZİMBABVE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
ARASINDA
ASKERÎ ÇERÇEVE ANLAŞMASI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
ZİMBABVE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA
ASKERİ ÇERÇEVE ANLAŞMASI**

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti (bundan böyle "Taraflar" veya "Taraflar" olarak adlandırılacaklardır),

Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Tarafların egemenliği ve eşitliğine karşılıklı saygı temelinde çeşitli askerî alanlarda iş birliğinin, Tarafların ortak menfaatlerine ve ekonomik verimliliğine katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Taraflar arasındaki mevcut dostane ilişkilerin, ulusal kanunlar ve taraf oldukları uluslararası anlaşmalar temelinde geliştirilmesi ihtiyacını belirterek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

**MADDE 1
AMAÇ**

Bu Anlaşma'nın amacı, MADDE 4'te belirtilen alanlarda, Taraflar arasındaki ilişkiler için bir çerçeve oluşturmak ve iş birliğini geliştirmektir.

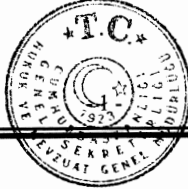
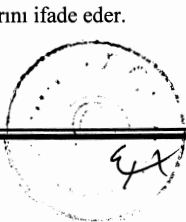
**MADDE 2
KAPSAM**

Bu Anlaşma, MADDE 4'te belirtilen alanlarda personel, malzeme, teçhizat, bilgi ve tecrübe değişimi konularına uygulanır.

**MADDE 3
TANIMLAR**

Bu Anlaşma'da kullanılan terimler aşağıdaki anlamları taşır:

- Gönderen Taraf:** Bu Anlaşma'nın uygulanması amacıyla Kabul Eden Tarafa personel, malzeme ve teçhizat gönderen Tarafı ifade eder.
- Kabul Eden Taraf:** Bu Anlaşma'nın uygulanması amacıyla ülkesinde Gönderen Tarafa ait personel, malzeme ve teçhizatı bulunduran Tarafı ifade eder.
- Misafir Personel:** Taraflardan herhangi birinin bu Anlaşma'nın uygulanması amacıyla diğer Tarafa gönderdiği asker ve sivil personelini ifade eder.
- Misafir Öğrenci:** Gönderen Tarafın Silahlı Kuvvetlerinde görevlendirilmek üzere, Gönderen Tarafça, Kabul Eden Tarafın askerî okullarına veya Kabul Eden Tarafın belirleyeceği diğer öğretim kurumlarına eğitim almak için gönderilen öğrenciyi ifade eder.
- Yakınlar:** Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu eş ve çocuklarını ifade eder.

6. **Kıdemli Personel:** Bu Anlaşma kapsamında gönderilen askerî/sivil grubun faaliyetlerine nezaret etmeye yetkili, Gönderen Tarafın ulusal mevzuatına uygun olarak atanmış, Misafir Personel arasındaki en kıdemli kişiyi ifade eder.

7. **Hibe:** Bir malzeme veya hizmetin bağışlanmasını veya bedelsiz devrini ifade eder.

8. **Hizmet:** Taraflar arasında bu Anlaşmaya göre bir işin yapılması için verilecek eğitim, teknik bilgi, destek, geliştirme, bakım, onarım, kurtarma, ulaştırma, imha, liman ve müşavirlik desteği sağlanması ile mülkiyeti elde olmak kaydıyla tahsis edilebilecek kara, deniz ve hava araç, gereç, silahları, bina ve araziyi ifade eder.

9. **Lojistik Destek:** Tarafların envanterinde bulunan mal ve Taraflarca üzerinde mutabık kalınacak hizmetlerin hibesi, mübadelesi, satışı, tahsisi, kiralanması ve söz konusu malzemelerin ulaştırma hizmetlerinin bedelli/bedelsiz yapılması, teknoloji transferi ve lisans verilmesini kapsar.

10. **Gizlilik Dereceli Bilgi ve Malzeme:** Ulusal güvenlik kapsamında koruma gerektiren resmî bilgi, belge ve malzemedir. Bu sebeple ulusal güvenlik sınıflandırması uygulaması ile düzenlenir. Bu bilgi sözlü, görsel, manyetik veya basılı şekilde olabilir veya Fikri Mülkiyet Hakları kapsamında bilgi içeren teknolojik veya cihaz formunda olabilir.

11. **Lojistik İş Birliği:** Tarafların, eşitlik, mütekabiliyet ve karşılıklı menfaatlerine uygun olarak lojistik alanda gerçekleştirecekleri faaliyetleri ifade eder.

MADDE 4 ASKERİ İŞ BİRLİĞİ ALANLARI

Taraflar arasında iş birliği aşağıdaki alanları kapsar:

1. Askerî eğitim ve öğretim;
 - a. Askerî okul, eğitim ve öğretim merkezleri veya Kabul Eden Tarafın belirleyeceği diğer eğitim kurumlarında verilen eğitim, öğretim ve kurslar,
 - b. Askerî birlik, karargâh veya kurumlarda görev başı eğitimi,
 - c. Eğitim ve öğretim kurumları arasında karşılıklı/tek taraflı Misafir Personel, Misafir Öğrenci veya öğretim elemanı değişimi,
 - d. Eğitim ve öğretimin geliştirilmesine yönelik karşılıklı temas ziyaretleri ve bilgi alışverişi.
2. Tatbikat/eğitilmelere/yarışma/müsabakalara veya ortak tatbikatlara fiili veya gözlemci olarak karşılıklı katılım sağlanması,
3. Savunma sanayi,
4. Silahlı Kuvvetler arasında askerî iş birliği ve temas ziyaretleri,
5. Silahlı Kuvvetlerin teşkilat yapısı, askerî birliklerin yapısı ve teçhizatı, personel yönetimi,
6. Askerî istihbarat değişimi,
7. Lojistik iş birliği, hibe ve lojistik sistemler,
8. Askerî tıp ve sağlık hizmetleri,

9. Muhabere, elektronik, bilgi sistemleri ve siber savunma,
10. Barışı koruma, insani yardım gibi savaş haricindeki harekâtlar,
11. Askerî hukuk sistemleri konusunda bilgi değişimi,
12. Haritacılık ve hidrografi,
13. Mesleki gelişim amaçlı personel değişimi,
14. Misafir Personel, danışman veya birlik değişimi,
15. Askerî bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarına ilişkin bilgi ve tecrübe değişimi,
16. Bilimsel, sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler,
17. Mayın ve el yapımı patlayıcılarla mücadele alanında eğitim, bilgi ve tecrübe değişimi,
18. Doğal Afet Yardım Harekâtı kapsamında eğitim, bilgi ve tecrübe değişimi,
19. Askerî tarih, arşiv, yayın/yayım ve müzecilik.

MADDE 5 **UYGULAMA VE İŞ BİRLİĞİ ESASLARI**

1. Taraflar, kendi kararlarına bağlı olarak, aşağıdaki şekillerde iş birliği gerçekleştirebilir:
 - a. Savunma Bakanları, Genelkurmay Başkanları ve onların yardımcıları veya Taraflarca yetkilendirilen diğer görevlilerin toplantı ve ziyaretleri,
 - b. Her iki Tarafın uzmanları arasında çeşitli faaliyet alanlarında tecrübe değişimi,
 - c. Askerî birlik, karargâh veya kurumlarda ücretli, ücretsiz veya indirimli ücret karşılığında eğitim, öğretim ve kursların düzenlenmesi,
 - d. Benzer askerî kurumlar arasında irtibatlar,
 - e. Müşterek müzakerelerin, istişarelerin, toplantıların düzenlenmesi ve kurslara, sempozyumlara ve konferanslara katılım,
 - f. Fiili atış uygulamalarını da içerecek şekilde askerî tatbikatlara katılım, bu askerî tatbikatlara gözlemci statüsünde iştirak, müşterek tatbikatların düzenlenmesi,
 - g. Bilgi ve eğitim malzemelerinin değişimi,
 - h. Bu Anlaşma kapsamında bulunan iş birliği alanlarında, Tarafların envanterinde bulunan mal ve Taraflarca üzerinde mutabık kalınacak hizmetlerin hibi, mübadelesi, satışı, tahsisi, kiralanması ve söz konusu malzemelerin ulaştırma hizmetlerinin bedelli/bedelsiz yapılması, teknoloji transferi ve lisans verilmesi.
2. Lojistik iş birliği veya lojistik destek çerçevesinde yürütülecek faaliyetler, tarafların diğer ülkelerle imzalamış olduğu yürürlükteki anlaşmalarından kaynaklanan üçüncü tarafa transfer kısıtlarına uygun olarak icra edilir.
3. Taraflar, bu Anlaşma'nın uygulanması amacıyla Tarafların ulusal mevzuatlarında öngörülecek onay süreçlerine ve bu Anlaşma hükümlerine uygun olan tamamlayıcı mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler akdedebilir.

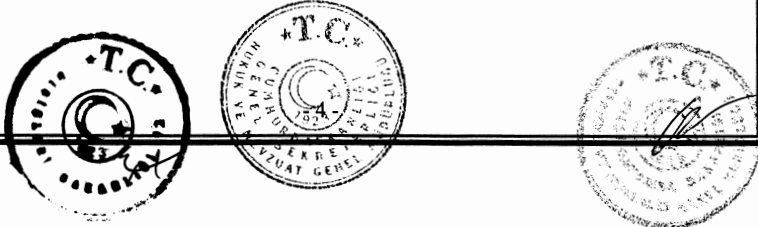
4. İş birliği, Tarafların karşılıklı çıkar ve ihtiyaçları dikkate alınarak mütakabiliyet esasına göre gerçekleştirilir.
5. Tarafların bu Anlaşma, diğer mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler uyarınca, hibe şeklinde veya bedeli mukabili birbirlerine verecekleri veya ortak üretecekleri malzeme, teknik bilgi ve belgeler, önceden karşılıklı mutabakat sağlanmadan üçüncü bir tarafa devredilemez.
6. Kabul Eden Taraf, bu Anlaşma kapsamında kendisine hibe olarak verilecek malzemenin hizmet dışına çıkarılması halinde Gönderen Tarafa yazılı bildirimde bulunur.

MADDE 6 **YETKİLİ MAKAMLAR VE YILLIK UYGULAMA PLANLARI**

1. Bu Anlaşma'nın uygulanmasında yetkili makamlar şunlardır:
Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti adına: Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı,
Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti adına: Zimbabve Cumhuriyeti Savunma ve Savaş Gazileri İşleri Bakanlığı.
2. Taraflar, bu Anlaşma'nın uygulanması için müşterek faaliyetlere ilişkin Yıllık Uygulama Planları hazırlar. Yıllık Uygulama Planları, icra edilecek faaliyetlerin adını, kapsamını, tipini, zamanını, yerini, icra edecek kurumları, mali hususları ve diğer ayrıntıları içerir.
3. Taraflar arasındaki iş birliği, Yıllık Uygulama Planlarında belirtilen tüm düzeylerde yapılacak karşılıklı ziyaretler ile kuvvetlendirilir.

MADDE 7 **EĞİTİM/KURS KOŞULLARI**

1. Eğitim ve öğretim, Kabul Eden Tarafın mevzuatının öngördüğü koşullara göre verilir.
2. Bu Anlaşma'ya uygun olarak, Gönderen Tarafın yapacağı bir eğitim talebi, eğitim veya kursun başlamasından önceki yılın en geç Mart ayında Kabul Eden Tarafa resmî yazı ile bildirilir. Talebin alınmasını müteakip, Kabul Eden Taraf bu talebi inceler ve en geç Temmuz ayında Gönderen Tarafa cevabını bildirir.
3. İlave eğitim talebi olması durumunda, söz konusu talep resmî yazı ile bildirilir. Taraflar arasında yapılacak istişare sonucunda ve imkânların izin verdiği ölçüde, bu kapsamdaki ilave talepler planlı ihtiyaçlara dâhil edilebilir.
4. Kabul Eden Tarafça İngilizce dilinde verilen eğitimler hariç olmak üzere, eğitimlerin, Kabul Eden Tarafın dilinde gerçekleştirilmesi esastır. Ancak Gönderen Tarafça talep edildiği takdirde ve Kabul Eden Tarafın uygun görmesi halinde, 3 (üç) aydan kısa süreli eğitimler tercüman yardımıyla verilebilir. Eğitimin tercüman vasıtasıyla verilmesi durumunda, Gönderen Taraf eğitime gelecek personele yeterli sayıda tercüman tahsis eder. Eğitim maksatlı tercüme/tercüman giderleri Gönderen Tarafça karşılanır.

5. Kabul Eden Tarafın gerekli düzenlemeleri yapabilmesi maksadıyla; Gönderen Tarafça eğitime nihai katılım kararı, eğitim/kurs maksadıyla gönderilen Misafir Personel sayısı, uçuş bilgileri ve diğer bilgiler eğitim başlangıç tarihinden itibaren en az 45 (kırk beş) gün önce Kabul Eden Tarafa bildirilir. Bildirimlerin zamanında yapılmaması halinde, Kabul Eden Taraf kurs/eğitim talebini sonraki bir zamana erteleme veya tamamen iptal etme hakkına sahiptir.
6. Misafir Personel ve Misafir Öğrencilerin eğitimi, eğitimin verildiği kurum veya birliklerin programlarına uygun olarak sağlanır. Eğitim konularının ulusal güvenlikle ilgili hususları içermesi durumunda kısıtlama uygulanabilir.
7. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel ve Misafir Öğrencilere eğitimde gerekli teçhizat ve malzemelerden hangilerini sağlayacağını ve eğitim bitiminde bunlardan hangilerinin Kabul Eden Tarafa iade edileceğini belirtir.
8. Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın Yetkili Makamı tarafından tespit edilen ölçütlere göre Gönderen Tarafça seçilir. Kabul Eden Tarafça tespit edilen ölçütlere haiz olmayan Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, eğitim ve öğretim için kabul edilmez.
9. Sınav şekilleri ve eğitimle ilgili hususlar, Kabul Eden Tarafça tespit edilir.
10. Eğitim/kurslara katılmak üzere gönderilen ve belirlenmiş eğitim/kurs programını tamamıyla takip eden, eğitim/kurs koşullarına göre düzenlenmiş sınavlarda başarılı olan, tez/projeleri başarıyla hazırlayan Misafir Personel ve Misafir Öğrencilere, uygun ihtisası ya da eğitim programını (akademik derece) tamamladığını gösterir belge verilir. Diploma (belge, sertifika) denkliği, millî mevzuatına göre Gönderen Tarafın yükseköğrenim kurumlarının onayına tabidir.

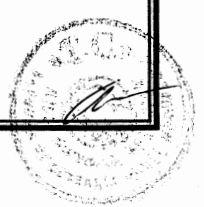
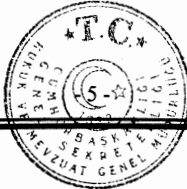
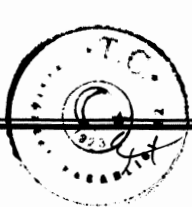
MADDE 8

GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ VE MALZEMENİN GÜVENLİĞİ

1. Bu Anlaşma kapsamında temin edilen veya üretilen gizlilik dereceli tüm bilgiler, belgeler, maddi ve fikrî mülkiyet hakları ile askerî malzeme, Taraflar arasında akdedilecek müteakip mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemelere uygun olarak amaçları doğrultusunda mübadele edilir, kullanılır ve muhafaza edilir.
2. Taraflar ulusal mevzuatlarına uygun olarak, bu Anlaşmanın uygulanması veya ortak faaliyetlerin yerine getirilmesi kapsamında mübadele edilecek bilgi, doküman, malzeme ve teçhizata ait tüm bilgilerin korunmasını sağlar. Bu çerçevede, aynı derecede gizlilik derecesi taşıyan kendilerine ait bilgilerin korunması için uygulanan önlemleri alır. Taraflar, mübadele edilen bilgilere aşağıda yer alan çizelgede belirtilen gizlilik derecelerinden uygun olanı verir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti İçin	Zimbabve Cumhuriyeti Hükûmeti İçin
Çok Gizli	Top Secret
Gizli	Secret
Hizmete Özel	Restricted

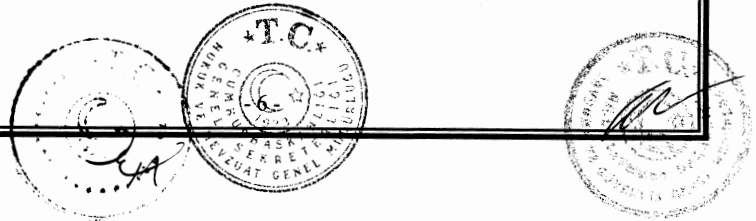
3. Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme, bu bilgi ve malzemeleri sağlayan Tarafın yazılı ön onayı olmadan ifşa edilmez ve üçüncü bir tarafla paylaşılmaz (veya üçüncü bir tarafa devredilmez).

4. Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme, sadece hükümetler arası kanallar yoluyla veya Taraflarca belirlenen güvenlik makamlarınca uygun bulunan diğer kanallardan mübadele edilir. Bilginin gizlilik derecesi, bilgiyi sağlayan Tarafça belirlenir.
5. Taraflar, bu Anlaşma sona erdiğinde dahi, mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemenin korunması ve gizlilik derecesinin kaldırılmasının önlenmesinden sorumlu olmaya devam eder.
6. Taraflar, ulusal mevzuatları ve taraf oldukları uluslararası andlaşmalar çerçevesinde, bu Anlaşma kapsamında oluşturulacak ve devredilecek fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlar. Bu Anlaşma bağlamında, fikri mülkiyet kavramı 14 Temmuz 1967 tarihinde Stokholm'de imzalanmış olan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nü Kuran Anlaşma'nın 2'nci maddesinde tanımlandığı şekilde anlaşılır.
7. İhtiyaç duyulması halinde; Taraflar arasında, MADDE 4'te belirtilen iş birliği alanlarının her biri için yetkilendirilmiş olan makamların sorumluluğunda, bu Anlaşma kapsamında mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemenin transferi, kullanılması ve korunması konusunda ayrı bir güvenlik anlaşması imzalanabilir.
8. Bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması sırasında elde edilen bilgi, Taraflardan biri tarafından diğer Tarafın veya üçüncü Tarafların çıkarları aleyhine kullanılamaz.
9. Taraflar, gizlilik dereceli bilgi ve malzemeye erişimin, bilmesi gereken prensibine göre ve uygun güvenlik kleransına sahip personel tarafından yapılmasını sağlar.
10. Bu Anlaşma'nın uygulanması kapsamında mübadele edilen bilgilerin beklenmedik şekilde ifşa olması halinde, bu durumu tespit eden Taraf, diğer Tarafı durumdan derhal haberdar eder.
11. Taraflar, iş birliği faaliyetlerinde patent ve telif hakları ile ticari sırlara ilişkin haklara ve kurallara saygı gösterir. Taraflarca millî sırlarla ilgili konularda kısıtlamalar konulabilir.

MADDE 9 ASKERİ İSTİHBARAT

1. Bu Madde, Tarafların karşılıklı menfaatlerine hanel getireceği düşünülen ve birlikte kararlaştırılacak ülkelerle ilgili, öncelik askerî faaliyetlerde olmak üzere, Tarafların Silahlı Kuvvetlerinin ilgi alanındaki gelişmeleri ve bu ülkelerin Türkiye Cumhuriyeti ve Zimbabve Cumhuriyeti'ndeki faaliyetleri ile ilgili askerî istihbarat bilgilerinin mübadelesini kapsar.
2. İstihbarat bilgi mübadelesi, aşağıda belirtilen vasıtalar aracılığıyla ve yöntemlere uygun olarak yapılır:
 - a. Her iki ülke Askerî İstihbarat Başkanları veya yetki verdikleri personel tarafından bir yıl Türkiye Cumhuriyeti'nde, bir yıl Zimbabve Cumhuriyeti'nde olmak üzere dönüşümlü olarak yapılacak ikili görüşmelerde her türlü koordinasyon konusu (mübadele konuları dâhil) taraflar arasında ilgili yıl içerisinde karşılıklı mutabakatla tespit edilir.
 - b. Ziyaret eden taraf, planlanan tarihten en az 15 (onbeş) gün önce heyetteki görevlilerin isim, rütbe, görev ve güvenlik kleranslarını Kabul Eden Tarafa bildirir.

c. Dokümanlar ve müzakerelerin dili İngilizce'dir. Talep edildiği takdirde, müzakereler tercüman aracılığı ile yapılabilir.

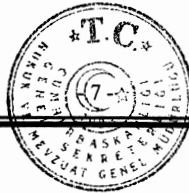
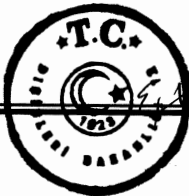
d. Mübadele edilebilecek bilgiler yazılı doküman olarak verilir. Konu ile ilgili varsa CD, DVD, film, fotoğraf, slayt, vb. dokümana eklenir.

e. Her iki taraf birbirlerinin bilgi isteklerine mümkün olan en kısa zamanda karşılıklı olarak kararlaştırılmış güvenli kanallardan cevap vermekte mutabıktır.

f. Askerî istihbarat bilgilerinin değişimine ilişkin talep, her bir durum temelinde değerlendirilir ve taraflardan birinin ulusal egemenliğini ve güvenliğini tehlikeye atması veya ulusal/uluslararası çıkarlarıyla önemli ölçüde çelişmesi halinde reddedilebilir.

MADDE 10 HUKUKİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenci; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Taraf ülkesinde bulundukları sürece Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatı ve yargı yetkisine tabidir. Kabul Eden Tarafın cezai yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Tarafın mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Tarafın mevzuatında yer alan bir ceza türü uygulanır.
2. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel, Yakınları veya Misafir Öğrencilerin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Tarafı derhal durumdan haberdar eder.
3. Misafir Personel, Yakınları veya Misafir Öğrencilerin Kabul Eden Tarafta yasal bir soruşturmaya veya yargılanmaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Taraf vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş hukuki korumadan istifade etme hakkına sahiptir.
4. Kabul Eden Tarafın kanunlarını ihlal ettikleri takdirde, Misafir Öğrenci ve Misafir Personelin faaliyetlerine son verilebilir.
5. Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, bulundukları kıta, karargâh ve kurumlarda uygulanan disiplin kurallarına uyar.
6. Misafir Öğrenciler, disiplin cezaları yönünden Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatına, Misafir Personel ise Gönderen Tarafın ulusal mevzuatına tabidir. Kabul Eden Tarafın yetkili askerî makamları, emrindeki Misafir Personele görevin gerektirdiği emirleri verebilir.
7. Gönderen Tarafın Kıdemli Personeli, kendi askerî hizmet ve disiplin yasalarının hükümleri uyarınca, Misafir Personele disiplin tedbirlerini uygulamaya yetkilidir.
8. Misafir Personel, Yakınları ile Misafir Öğrenciler, hiçbir siyasi faaliyet veya Kabul Eden Taraf aleyhinde faaliyette bulunmaz.

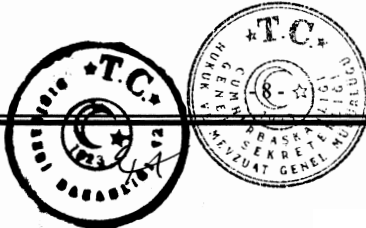

MADDE 11
TAZMİNAT TALEPLERİ

1. Bu Anlaşma'nın uygulanması esnasında, üçüncü taraf tazminat talepleri konusunda Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatı geçerlidir.
2. Taraflar, ağır ihmal veya kasıt bulunmadıkça, bu Anlaşma kapsamındaki faaliyetlerin icrası esnasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde veya kişilere, mallara ve çevreye verilen zarar/ziyan nedeniyle birbirlerinden tazminat talebinde bulunamaz.
3. Taraflar ortaya çıkan durumun ağır ihmal veya kasıttan kaynaklanıp kaynaklanmadığını müştereken belirler.

MADDE 12
İDARİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, diplomatik dokunulmazlık ve imtiyazlara sahip olmaz.
2. Taraflarca karşılıklı olarak aksi yönde bir karar alınmadıkça Kabul Eden Taraf, Misafir Öğrenci ve Misafir Personele bu Anlaşma'da veya müteakip anlaşmalar ve düzenlemelerde belirtilenlerden başka görevler vermez.
3. Misafir Öğrenci ve Misafir Personel, Kabul Eden Tarafın emsal personeline uygulanan idari uygulamalara tabidir.
4. Bu Anlaşma çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller ve teknik düzenlemeler ile aksine karar verilmedikçe, Gönderen Tarafın askerî personeli kendi millî üniformalarını giyme hakkına sahiptir. Görev sırasında, bir faaliyetin icrası için gerekli teçhizat mümkün olduğunca Kabul Eden Taraf tarafından sağlanır. Ancak, Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın sağlayacağı askerî üniformayı giymek zorundadır. Bu öğrenciler Gönderen Taraf tarafından verilen bir askerî sembolü tanınmaları için üniformalarına takabilir.
5. Gönderen Taraf, gerekli gördüğünde personelinin geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul Eden Taraf herhangi bir sebep göstermeksizin, Gönderen Tarafın personelinin geri çekmesini ya da değiştirmesini isteyebilir. Bu durumda Kabul Eden Taraf, Gönderen Tarafa askerî ataşelikler aracılığı ile yalnızca personelin değiştirilmesine ilişkin yazılı talebini bildirir. Kabul Eden Taraf, söz konusu personelin dönüşü için mümkün olan en kısa zamanda gerekli tedbirleri alır.
6. İstisna teşkil eden idari hususlar, bu Anlaşma çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller veya teknik düzenlemelerde belirlenir.
7. Misafir Personel ve Yakınları orduevleri, askerî gazinolar ve askerî kantinlerden Kabul Eden Tarafın mevzuatı çerçevesinde yararlanabilir.
8. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrencilerden herhangi birinin ölmesi durumunda, Kabul Eden Taraf, Gönderen Tarafı durumdan derhal haberdar eder, ölen kişinin cenazesini kendi ülkesindeki en yakın uluslararası havaalanına nakleder ve cenaze nakledilinceye kadar sıhhi koruma dâhil gerekli diğer tedbirleri alır.

9. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler çevreye zarar verebilecek faaliyetlerden kaçınır, çevre kirliliğinin önlenmesine azami dikkat eder ve Kabul Eden Tarafın konuya ilişkin düzenlemelerine uyar.

10. Kabul Eden Taraf, faaliyetlerin icrası için gerekli olan ulaştırma hizmetlerinin, mütakabiliyet ilkesi temelinde ve imkân ve kabiliyetleri çerçevesinde ücreti mukabili/ücretsiz olarak teminine ilişkin nihai kararı verir.

11. Eğitim ve öğretim, Kabul Eden Tarafın mevzuatına göre verilir. Misafir Öğrenci ve Misafir Personelden; akademik başarısızlık, disiplinsizlik, sağlık sorunları vb. nedenlerle eğitim ve öğretimi takip edemeyecek olanların eğitim ve öğretim kurumları ile ilişkileri Kabul Eden Tarafın mevzuatında belirtilen esaslar çerçevesinde kesilir. Taraflarca gerekli görülmesi halinde hayati risk içeren ve uzmanlık gerektiren (uçuş eğitimi, atış eğitimleri, vb.) eğitimler için bu Anlaşma'ya dayanan protokoller yapılabilir.

MADDE 13 SAĞLIK HİZMETLERİ

1. Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, bu Anlaşma gereği her türlü faaliyeti gerçekleştirebilecek sağlık koşullarında bulunur. Kabul Eden Taraf bu kişilerin sağlık bakımından uygun olduğunu gösteren bir sağlık raporu talep edebilir.

2. Misafir Öğrencilerin muayene ve tedavi hizmet giderleri, Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatına göre karşılanır. Kabul Eden Taraf, Misafir Öğrencilerin sağlık sigortası primleri veya sağlık giderlerini karşılar.

3. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel ile Yakınlarının acil sağlık ve acil dış bakım hizmetlerini ücretsiz olarak karşılar. Misafir Personel ve Yakınlarının acil sağlık ve acil dış bakım hizmetleri dışında kalan muayene ve tedavi hizmetleri giderleri, Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatına uygun olarak yaptırılacak bir sağlık sigortası tarafından karşılanır.

4. Misafir Personel ve Yakınlarının sigorta primleri veya tüm tedavi giderleri Gönderen Taraf veya Misafir Personel tarafından karşılanır.

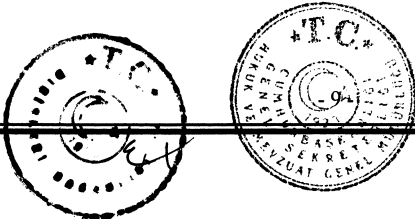
MADDE 14 MALİ HUSUSLAR

1. Bu Anlaşma kapsamında bulunan iş birliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personel ve Misafir Öğrencilerin maaş/harcılık, iade, ibate, ulaştırma ve diğer mali haklarından, Gönderen Taraf sorumludur.

2. Ancak, Gönderen Tarafça talep edildiği takdirde; iş birliği alanlarının icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personel ve eğitim ve öğretim maksadıyla görevlendirilen Misafir Öğrenciler için aşağıdaki hususların karşılanıp karşılanmayacağına ve karşılanma esaslarına Kabul Eden Taraf karar verir.

a. Misafir Personel için;

(1) Yurt içi ve yurt dışı ulaşım (usul ve esaslar Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(2) Aylık maaş (esaslar ve miktar kursiyer subay ve astsubayların rütbelerine göre, sivil şahısların ise statülerine göre Kabul Eden Taraf tarafından belirlenir),

(3) Eğitim ve öğretim masrafları (ücretli, indirimli veya ücretsiz),

(4) Giyim-kuşam (esasları Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(5) Uzmanlık eğitimi gören doktorlar için nöbet ücreti,

(6) İaşe,

(7) İbate (Kabul Eden Tarafça belirlenecek konaklama yeri),

(8) Aylık maaş ödenen Misafir Personelin iaşe ve ibatesi (Kabul Eden Tarafça) karşılanmaz.

b. Misafir Öğrenciler için;

(1) Yurt içi ve yurt dışı ulaşım (usul ve esaslar Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(2) İaşe,

(3) İbate (Kabul Eden Tarafça belirlenecek misafirhane veya tesiste),

(4) Harçlık (esaslar ve miktar Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(5) Eğitim ve öğretim masrafları (ücretli, indirimli veya ücretsiz),

(6) Giyim-kuşam (esasları Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(7) Tıp Fakültesi 6'ncı sınıf öğrencilerine intörn eğitimi döneminde ödenen ücretler.

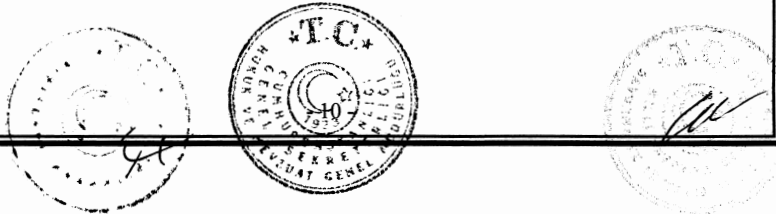
3. Türkiye Cumhuriyeti'nde verilecek Türkçe lisan kursları (akademik eğitimlerde verilen lisan hazırlık sınıfları dâhil) ile Zimbabve Cumhuriyeti'nde verilecek İngilizce dili lisan kursları ücretsizdir. Yüksek maliyet gerektiren eğitimler (uçuş eğitimi, dalgıç eğitimi, serbest çıkış kulesi eğitimi, vb. gibi) tam ücretli olarak verilebilir.

4. Misafir Öğrenci ve Misafir Personel, Kabul Eden Tarafı kesin olarak terk ederken kendi borçları ile Yakınlarının borçlarını tasfiye eder. Acil geri çekme halinde, Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrencilerin borçları Kabul Eden Taraf tarafından düzenlenecek yapılan harcama tutarını gösteren ve ilgili makam tarafından onaylanmış belgeye istinaden Gönderen Taraf tarafından ödenir.

5. Eğitim ve öğretim giderleri, Gönderen Tarafça, her eğitim ve öğretim süresinin sonunda yapılan harcama tutarını gösteren ve ilgili makam tarafından onaylanmış belgenin alınmasını takip eden 60 (altmış) gün içinde (bir ay ve daha kısa süreli eğitimlerde peşin ödeme yapılır), Kabul Eden Tarafın yetkili makamı tarafından belirlenen banka nezdinde açılan hesaba ABD doları cinsinden yatırılır.

6. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, giriş, kalış ve çıkışları süresince, Kabul Eden Tarafın yürürlükteki vergi hukukuna tabidir.

7. Tarafların karşılıklı mutabakatı ile hizmetten faydalanan ülkenin sınırları içinde yerinde hizmet sağlanmasının kararlaştırılması durumunda, ortaya çıkan maliyetler hizmetten faydalanan Tarafça karşılanır. Ancak talep edilmesi veya uygun görülmesi halinde, bu maliyetlerin kısmen ya da tamamen karşılanmasına hizmeti sunan Taraf karar verir.

MADDE 15
GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ

1. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın ülkesinde, Kabul Eden Tarafın yabancıların ikamet ve seyahatleri hakkındaki düzenlemelerine tabidir.
2. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın ülkesine giriş ve çıkışlarda bu Devletin pasaport ve gümrük ile ilgili düzenlemelerine tabidir. Ancak, Kabul Eden Taraf, kendi mevzuatı çerçevesinde mümkün olan tüm idari kolaylıkları sağlar.

MADDE 16
TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN
DOĞAN TAAHHÜTLERİ

Bu Anlaşma'nın hükümleri, Tarafların diğer uluslararası anlaşmalardan doğan hak ve taahhütlerini etkilemez ve diğer devletlerin çıkarları, güvenliği ve ülke bütünlüğüne karşı kullanılamaz.

MADDE 17
UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

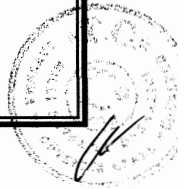
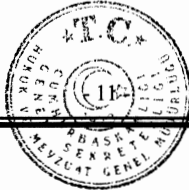
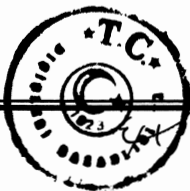
1. Bu Anlaşma'nın uygulanmasından veya yorumlanmasından doğan herhangi bir uyuşmazlık Taraflar arasında mümkün olan en alt düzeyde istişare ve görüşmeler yoluyla çözülür ve çözüm için herhangi bir ulusal veya uluslararası mahkemeye veya üçüncü tarafa intikal ettirilemez.
2. Uyuşmazlık meydana geldiği tarihten itibaren 60 (altmış) gün içinde çözümlenemezse, Taraflar 30 (otuz) gün içinde görüşmelere başlar. Müteakip 60 (altmış) gün içinde çözüm sağlanmadığı takdirde, Taraflar bu Anlaşma'yı MADDE 19'da belirtilen usul uyarınca sona erdirebilir.

MADDE 18
TADİL VE GÖZDEN GEÇİRME

Taraflardan her biri gerektiğinde bu Anlaşma'nın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 (otuz) gün içerisinde görüşmeler başlar. 60 (altmış) gün içerisinde bir sonuca varılamaz ise, Taraflar bu Anlaşma'yı MADDE 19'da belirtilen usul uyarınca sona erdirebilir. Üzerinde yazılı olarak mutabık kalınan tadil veya değişiklikler, bu Anlaşma'nın yürürlüğe girişini düzenleyen MADDE 20'de belirtilen usul uyarınca yürürlüğe girer.

MADDE 19
YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME

1. Bu Anlaşma, 5 (beş) yıllık süre için yürürlükte kalır.
2. Bu Anlaşma, taraflardan biri Anlaşma'yı sona erdirmeye niyetini diğer tarafa diplomatik yollarla yazılı olarak bildirmediği takdirde, 1 (bire) yıllık süreler için kendiliğinden uzar.

3. Taraflardan biri Anlaşma'yı herhangi bir zamanda sona erdirmeye niyetini diğer Tarafa diplomatik yollarla yazılı olarak bildirebilir. Anlaşma'nın sona erdiğine ilişkin yapılan bildirimler, yapıldığı tarihten 90 (doksan) gün sonra hüküm doğurur.
4. Bu Anlaşma'nın sona ermesi, devam eden programlar ve faaliyetleri taraflarca aksi yazılı olarak kararlaştırılmadığı takdirde etkilemez.

MADDE 20 ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

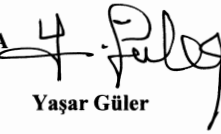
Bu Anlaşma, Tarafların Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 21 METİN VE İMZA

Bu Anlaşma, 'da, 27 Temmuz 2023 tarihinde, Türkçe ve İngilizce dillerinde, her biri eşit derecede geçerli olmak üzere, ikişer asıl nüsha olarak tanzim edilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

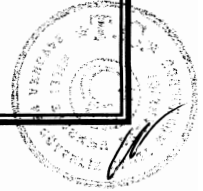
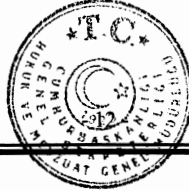
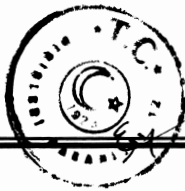
**ZİMBABVE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

İMZA
İSİM Yaşar Güler

İMZA
İSİM Oppah Charm Zvipange
Muchinguri Kashiri

UNVAN Milli Savunma Bakanı

UNVAN Savunma ve Savaş Gazileri
İşleri Bakanı

TBMM Basımevi - 2025